

**Strokovna
ekskurzija
na Južno
Tirolsko
STR. 4**

**Delavnica
v Küharjevi
hiši
STR. 7**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 25. oktobra 2012 ☼ Leto XXII, št. 43

Sporazum z vzdrževalcem slovenskega muzeja

Leta 2009 so sporazum o sodelovanju podpisali predstavniki Skupščine Železne županije, Državne slovenske samouprave in Zveze Slovencev na Madžarskem. Pomemben del sporazuma se je nanašal na delovanje monoštrskega slovenskega Muzeja Avgusta Pavla, ki pa ga v sklopu Direkcije muzejev Železne županije od 1. januarja 2012 vzdržuje država - preko Centra za vzdrževanje inštitucij Železne županije (Vas Megyei Intézményfenntartó Központ).

»Na začetku leta smo se začeli dogovarjati o ponovnem podpisu sporazuma s slovenskimi organizacijami« - je 17. oktobra v Sombotelu poudarila podpisnica tokratnega dokumenta s strani Centra za vzdrževanje inštitucij, njegova vodja *dr. Lilla Huszár*. Izpostavila je, da je eden od glavnih namenov sporazuma zagotovitev pomoči Centra pri ohranjanju, negovanju in razvijanju kulturnega izročila slovenske narodnostne skupnosti preko inštitucij pod vzdrževanjem krovne ustanove. V prvi vrsti pa gre za izrazito strokovno pozornost muzeološki,

Podpisniki Martin Ropoš, dr. Lilla Huszár in Jože Hirnök

muzejkopedagoški in znanstveno-raziskovalni dejavnosti Lokalnozgodovinskega in slovenskega narodnostnega muzeja Avgusta Pavla.

»Zaradi številnih sprememb pravnih predpisov je bilo treba po-

čakati malo dlje na podpis sporazuma« - je kot podpisnik izjavil predsednik Državne slovenske samouprave *Martin Ropoš*. Izpostavil je, da dokument podpisuje s pooblastilom občnega zbora svoje organizacije in da si

bo prizadeval za ponovni podpis sporazuma tudi s Skupščino Železne županije. Sicer pa pozdravlja vsakršne dvostranske dogovore o sodelovanju in se trudi za dobre odnose z Vladnim uradom Železne županije.

Podpis sporazuma je pozdravil tudi tretji podpisnik, predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem *Jože Hirnök*. Izrazil je veselje nad izredno dobrimi odnosi med Slovenci in Železno županijo, vodstvo katere je med prvimi priznalo neodvisno Republiko Slovenijo. V kasnejšem obdobju je postalo sodelo-

vanje še bolj izrazito in je Železna županija - v kakršni koli institucionalni obliki - vedno priskočila na pomoč Slovincem. Predsednik je zaključil z izraženim upanjem za ureditev položaja edinega slovenskega muzeja na Madžarskem.

Ob podpisnikih se je dogodka udeležil tudi direktor Direkcije muzejev Železne županije *dr. Zoltán Nagy*. Opozoril je na možnost prekvalifikacije monoštrske ustanove v bazični narodnostni muzej, ki bi ga vzdrževala država. Za to naj bi se morali po njegovih besedah potegovati slovenski narodnostni voditelji, četudi je država prevzela do sedaj le 10 ustanov. Direktor je prisotne še obvestil o premetitvi prostega statusa za muzejskega pedagoga v Muzeju Avgusta Pavla, ki je nedavno uspešno zaključil projektni del razpisa v vrednosti 93 milijonov forintov.

Tokrat podpisani sporazum vsebuje tudi predlog za skupno kandidiranje organizacij podpisnic na evropskih razpisih. »Škoda le, da sporazum velja samo do konca leta 2012« - je ob koncu dodal predsednik Ropoš.

LEPA VIDA – TUDI – PREKMURSKA

Raziskovalna postaja Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti na Petanj-

veli *Lepa Vida Prekmurska* in podoba Marte v romanu *Povest o dobrih ljudeh*. Vida se poroči z bogatim starcem,

znani veterinar in uspešen zbiralec ljudske materialne in duhovne kulture Dušan Rešek. Avtorica je poskusila

na tujem, otroci so odraščali pri starih starših. V šolah v Kuzmi in v Markovcih je imelo prek polovico otrok enega ali celo oba starša na delu v Avstriji ali Nemčiji. Sicer pa je Avstrija aktualna še danes, zlasti za prebivalce ob meji za dnevno migracijo. Raziskovalka je postregla s tezo oziroma vprašanjem sezonstva

vič Hočevar. Iz terenske raziskave avtorica skuša odkriti podrobnosti in razlike med kmetijami, prejemnicami in neprejemnicami podpor iz naslova ukrepov pomoči mladim prevzemnikom in zgodnjega upokojevanja. Jelka Pšajd je pripravila referat *Lik vabovca v poročnem obredju na Goričkem*. Po-

Udeležanke in hkrati avtorice na I. simpoziju Panonski svet – prostor zблиževanja in prehajanja.

ugotoviti, kateri so najbolj pogosti motivi, ki jih razkriva neavtorska slovstvena folklor in kakšno je bilo gospodarsko in kulturno ozadje območja, na katerem so se te povedke mesile. Prvo temo je sklenila Tjaša Jakob z razpravo *Prekmursko narečje Cankove nekoč*

Raziskovalno postajo ZRC SAZU vodi dr. Maja Godina Golija. Od ustanovitve leta 2008 tu raziskujeta Irena Huber, sociologinja in slovenistka, in Klauđija Sadar, diplomirana profesorica latinskega jezika in splošna jezikoslovka

cih je organizirala kratek, a vsebinsko bogat simpozij *Panonski svet – prostor zблиževanja in prehajanja*. Referati so bili razdeljeni v dve skupini: *Panonski svet Slovenije v literaturi in jeziku ter Socialna in kulturna podoba panonskega sveta Slovenije*. Kot je povedala vodja Raziskovalne postaje ZRC SAZU dr. Maja Godina Golija, so predvidevali sodelovanje strokovnjakov tudi iz Avstrije, Madžarske in Hrvaške, ker so mejna območja tematsko povezana oziroma prepletena, vendar jim ni uspelo zagotoviti denarja, zato so se za prvič odločili le za domače referente, naslednjič pa računajo z mednarodno udeležbo.

Obrazi lepe Vide v literaturi Miška Kranjca je bil prvi referat, ki ga je pripravila Irena Avsenak Nabergoj. Miško Kranjec je številne epske like oblikoval kot variacije motiva iz prekmurske variante ljudske balade o lepi Vidi. Pogojuje jih socialna nestabilnost v pokrajini in s tem povezano sezonstvo. Avtorica je primerjala podobo lepe Vide v Kranjčevi no-

da bi se izognila sezonstvu, a v zakonu ni srečna, iskanje ljubezni izven zakona jo onesreči še bolj. V nasprotju z njo pa Marto, Kranjčevo »prvo lepo Vido«, njena nemirna, neustavljiva narava, njeno nikoli potešeno hrepenenje po veliki ljubezni, potegne v svet sezonstva, stran od moža in otrok.

Primož Tanko je izbral temo *Panonski svet kot literarni prostor*, omenil tri avtorje in poizkusil predstaviti prikazovanje prostora in reke Mure v romanih *Ločil bom peno od valov* Ferija Lainščka, *Biljard v Dobrayu* Dušana Šarotarja in *Rizling polka* Štefana Kardoša. Mladi raziskovalec na področju zgodovinopisja in literature bo moral, za celovitost proučevanja, poseči nekoliko širše, denimo k Branku Šömnu, Evaldu Flisarju in še h komu. *O bitju in žitju prekmurskega človeka, kakor se kaže v zbirki folklornih pripovedi Dušana Reška Brezglavjeki*, je pripovedovala Ljudmila Bokal. V knjižni zbirki *Glavjevi*, ki jo izdaja Celjska Mohorjeva družba, je izšla knjiga *Brezglavjeki*, ki jo je napisal

in danes, pri čemer se je za izhodišče naslonila na delo Avgusta Pavla *Glavjevi slovenskega cankovskega narečja*. Raziskovalka je predstavila del sprememb, ki so se zgodile v času po Avgustu Pavlu. Mimogrede, zelo podrobno je cankovsko narečje proučila dr. Zinka Zorko, ta čas ena najboljših dialektologinj v Sloveniji, ki ji je uspel tudi izjemen narečni tonski zapis.

Drugi del simpozija je začela Irena Huber z zmeraj aktualno temo v Panonskem prostoru (Prekmurju in Porabju): *Sociološki vidiki sezonstva in izseljeništa na Goričkem v 20. stoletju*. Raziskovalka je začela z agrarnimi sezonci, ki so odhajali na kmetijska posestva, (Bačka, Banat...), in zaslužili nekaj denarja, včasih tudi kmetijskih pridelkov, s čimer so izboljšali materialni položaj na kmetiji. Sezonstva oziroma dela na tujem niso zaustavili niti politični ukrepi, kot je bil zakon o skladnejšem razvoju Slovenije, ki ni dal vzpodbudnih rezultatov. Posledice so nastajale v družinah, kajti pogosto sta bila oba starša

in izseljeništa kot nuje ali preprosto kot dela mentalitete prebivalcev Goričkega. Metka Lokar se je lotila drugačne teme, ali so *Primorci v Prekmurju – »prišleki«* za vedno? Med prvo in drugo svetovno vojno se je v Prekmurje preselilo večje število Primorcev, 82 družin z okoli 400 člani. Domačini so Primorce sprejeli z odporom, ime Primorec je dolgo veljalo kot psovka, zdaj se je odpor nekoliko obrusil, zlasti ko je Slovenija postala samostojna država. Priseljenci živijo v Benici, Pince Marofu, Mostju, Gaberju in še nekaterih vaseh ob Lendavi. Ta čas dr. Uroš Lipušček kot scenarist in snemalec Joco Žnidaršič pripravljata dokumentarec o Primorcih v Prekmurju.

Koga sta ukrepa pomoči mladim prevzemnikom kmetij in zgodnjega upokojevanja dejansko naslovlila? je vprašanje, s katerim se je ukvarjala Dušanka Kneže-

murje pozna različna poimenovanja vabovca: *pozafčin* v Prlekiji, *pozvačin* na Dólinškem in *zvač, zvačin* na Goričkem. V drugi polovici 20. stoletja vlogo vabljenja prevzame na Goričkem *družban*, prav tako lik *pozvačina*, z dvojno vlogo, poznamo v pustnem obredju oziroma prireditvi borovega gostüvanja. *O kapelah dolnjega Prekmurja – stičišča kultur in druženja* je Klauđija Sadar ugotovila, da je izpostavljen južni del Prekmurja, ki je bil v preteklosti, do konca 18. stoletja, stičišče treh kultur: slovenske, hrvaške in madžarske. Prav tako ne gre zanemariti kapel kot središč priljubljenih turističnih in izletniških točk, ko je v ospredju njihova umetnostnozgodovinska podoba. Zadnji referat Metode Kokole je bil na temo *»Razmislek o stanju (ne)raziskav o zgodovini umetne glasbe prekmurskega prostora.«*

ERNEST RUŽIČ

Milan Vincetič: Stajanke

»KO PIŠEM PESMI, VIDIM SLIKO«

Pri Založbi Franc – Franc, v knjižni zbirki Križpotja – poezija, je izšla dvanajsta samostojna pesniška zbirka ugled-

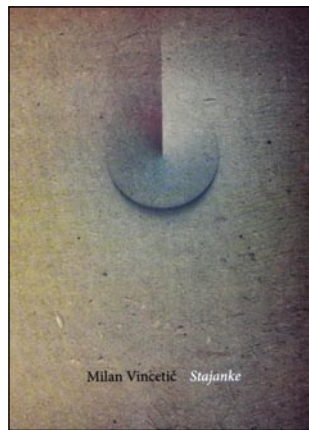
tremi verzi, smo slišali v interpretaciji Boštjana Rousa. Za uvod v predstavitev so zavrteli uglasbeno pesem *Nebou nad*

Z Milanom Vincetičem se je pogovarjala Zora Jurič iz Maribora

nega besednega ustvarjalca in literarnega kritika Milana Vincetiča z naslovom *Stajanke*. Na odlično obiskani predstavitvi v murskosoboški Pokrajinski in študijski knjižnici je Franci Just v imenu Založbe Franc – Franc povedal, da so izdali šest knjig od enajstih, koliko jih načrtujejo v tem letu. Za Milana Vincetiča, tudi sodelavca *Porabje*, je dejal, da je ploden avtor, ki piše pesmi, prozo, literarne kritike in ureja knjige. Franci Just je omenil tudi skupno zbirko iz leta 1981 *Kot slutnja radevedno*, v kateri so objavljene pesmi Valerije Perger, Ferija Lainščka in Milana Vincetiča. Z Milanom Vincetičem se je pogovarjala Zora Jurič iz Maribora, ki tam pripravlja različna literarna srečanja in si prizadeva, da bi čimveč ljudi bralo dobre knjige. Povzela je nekaj ocen, ki izpostavljajo, da *Stajanke* spadajo v sam vrh slovenske poezije. Avtor pa je povedal, da je zbirka posvečena »vsem, ki so mi odšli pri petinpetdesetih letih, sicer pa je zame pesniška zbirka kot urejena hiša. Ko pišem pesmi, vidim sliko. Pesem je premišljeno dolbljenje kamna. Sem tudi v letih, ko se z življenjem ne prepiram.« Kako zvenijo kratke, šestvrstične pesmi, z dvakrat po

Zenavlami, ki jo je Vincetič napisal za zgoščenko *Murske balade in romance*. Še, kaj pomenijo *Stajanke*? To so zborovske pesmi grške tragedije, namenjene opevanju splošnih mest človeške narave, pa tudi opevanju veličine stvarstva in

Milan Vincetič, *Stajanke*.

sveta. Zasnova zbirke je *vincetičevska*: uvodna pesem – *Čudenje*, zaključna pesem *Zrenje*, vmes pa sedem ciklov: *Potovke*, *Pomenke*, *Prizori*, *Kolaži*, *Videnja*, *Vložnice in Potovci*, s po sedem pesmi. Vinko Möderndorfer v krajšem eseju *Med čudenjem in zrenjem* poudarja, da je Milan Vincetič pesnik, »kateremu vedno uspe združiti formo in vsebino v skladno celoto. Pravzaprav je Milan pesnik, ki si izmišlja nove in nove oblike, v katere so potem ubrane njegove zbir-

ke.« Omenja zbirki *Retuša* in *Vidke* in za *Stajanke* pravi, da si je pesnik za »formalni okvir izbral šestvrstične pesmi: dve kitici, vsaka po tri vrstice. To pa je oblika, ki jo največkrat zasledimo v ljudskih kratkih pesmih, doma je tudi pri Jenku in Murnu.« Pisec eseja tudi ugotavlja, »da je Vincetič tudi v tej zbirki izjemno duhovit avtor. Njegove kombinacije podob so vedno humorno učinkovite. Še posebej to velja za *Stajanke*, saj skorajda ni pesmi, ki nas ne bi presenetila s svojo duhovno izpeljavo jezikovnih kombinacij in pesniških podob.«

Obrušene skoraj na debelino nevidnega, pa je ocena Davida Bedrača v Večeru. Recenzent poudarja, da so pesmi v *Stajankah* nadaljevalke izčiščenega in dovršenega pesniškega izraza prejšnjih pesniških zbirk. »So pa tudi najčistejše doslej, najbolj izpiljene! Obrušene skoraj na debelino nevidnega in prav zato tako osupljivo učinkovite... To so najbolj natančne, a obenem najbolj preproste strukture. Kajti *Stajanke* so to: preproste in lirično tako dovršene pesmi, da na več mestih zabolijo.« Ocenjevalec nadrobno, z arheološko metodo in natančnostjo razčleni *Stajanke* in v njih najdeva številna zanimiva spoznanja, ki jih bo nemara zaznaval tudi bralec in ljubitelj poezije, kakršno piše Milan Vincetič. Še enkrat Vinko Möderndorfer, tudi sam pesnik, o *Stajankah*: »Pesmi so me potegnile v svoj magični ris, kot te lahko potegne samo beseda *Mojstra*. Nisem si želel samo še pa še prebirati Vincetičevih pesmi, kot me to vedno prime pri dobri poeziji, *Stajanke* so v meni vzbudile željo, da bi pesnil. Česa naj bi človek, v tem grdem prozaičnem svetu množice samot, še želel!«

Ernest Ružič

Porabje, 25. oktobra 2012

Turizem in mediji

V lendavski Mestni hiši so predstavili čezmejni projekt z naslovom *Turizem in mediji*, promocija turističnih destinacij in prireditev ter posodobitev turistične infrastrukture v Pomurju in Železni ter Zalski županiji. V okviru 2. javnega razpisa Ope-

Direktor d.o.o. EU-Régió iz Lentija Robert Puskás, pomočnica generalnega direktorja RTV Slovenija za madžarski program Helena Zver in direktorica sombotelskega kulturnega središča Agora Stefánia Grünwald

rativnega programa Slovenija - Madžarska 2007-2013 bodo partnerji - vodilni je lendavski Studio madžarskih programov RTV Slovenija, z madžarske strani pa sodelujeta sombotelsko kulturno središče Agora (Agora Szombathelyi Kulturális Központ) in neprofitna d.o.o. EU-Régió (EU-Régió Menedzsment Nonprofit Kft.) iz Lentija - po besedah pomočnice generalnega direktorja RTV Slovenija za madžarski program Helene Zver, ki projekt vodi, od Evropske unije prejeli nekaj več kot 733 tisoč evrov. Skupna vrednost projekta je nekaj manj kot 878 tisoč evrov,

Reportažno vozilo z najmodernejšo digitalno tehnologijo, ki bo za prenos živih oddaj

pri čemer bo skoraj 439 tisoč evrov namenjenih za aktivnosti na slovenski strani meje. Levji delež sredstev (238 tisoč evrov) je Studio madžarskih programov RTV Slovenija namenil za nakup z najmodernejšo digitalno tehnologijo opremljenega reportažnega vozila, s pomočjo katerega bodo lahko sodelavci Pomurskega madžarskega radia (MMR) pripravljali radijske oddaje v živo. Samo pri tej investiciji je 60 odstotkov evropskih sredstev, 40 odstotkov pa je dodala RTV Slovenija. Madžarska partnerja bosta največ pozornosti namenila promociji turističnih prireditev in izdaji različnih publikacij, EU-Régió pa še načrtuje, da bo s svojimi aktivnostmi promoviral vinsko cesto Lendava - Lenti in poskrbel za izdelavo skupnega logotipa, ki bi se lahko uveljavil tudi kot zaščitni znak kakovosti tukajšnjih vin.

se

OD SLOVENIJE...

Volivci bodo izbirali med Türkom, Pahorjem in Zverom

Volivci bodo na predsedniških volitvah v Sloveniji 11. novembra izbirali med tremi kandidati za predsednika. Državna volilna komisija je potrdila kandidature Danila Türka, Boruta Pahorja in Milana Zvera. Kandidaturo je sicer napovedovalo devet kandidatov. Danilo Türk kandidira s podpisi volivcev. Komisiji je predložil več kot 13 tisoč podpisov podpore. Pahorja podpira SD, kandidaturi pa je priložil več kot 4.400 podpisov volivk in volivcev. Zver kandidira s podporo SDS-a in NSi-ja.

Vlada predlaga nove davke

Vlada je sprejela predloga dveh zakonov, od katerih si v prihodnjih dveh letih obeta dodatnih 50 milijonov evrov prilivov v državni proračun. Davek na bilančno vsoto bank zastruje pogoje za znižanje obdavčitve in bo veljal do konca leta 2014, nov pa je davek na finančne storitve, ki je predviden v višini 6,5 odstotka in naj bi veljal dve leti, letni finančni učinek pa je ocenjen na 35 milijonov evrov. Predmet obdavčitve bodo tiste finančne storitve, ki so bile doslej oproščene plačila davka na zavarovalniške storitve ter davka na dodano vrednost (DDV). Zavezanci za davek bodo banke in druge finančne institucije, obračunal pa se bo od nadomestila (provizije), ki se zaračuna za opravljeno finančno storitev. Prav tako je v državni zbor vlada poslala predlog za zvišanje davka na dodano vrednost za določeno blago in storitve, in med drugim predlagala še znižanje meje za obdavčitev s posebnim davkom na nepremičnine večjih vrednosti ter povečanje transferjev Kada v pokojninsko blagajno. Država bi se lahko v prihodnjih dveh letih zadolžila za dobrih devet milijard evrov, je razvidno iz predloga zakona o izvrševanju proračunov za prihodnji dve leti.

Strokovna ekskurzija na Južno Tirolsko

Konec avgusta je potekal simpozij v okviru projekta Od Porabja do Južne Tirolske z naslovom Slovenci v zamejstvu.

venskega obrobja - primorski, Porabski, koroški Slovenci in Slovenci na Hrvaškem ter drugih organizacij. V Maribo-

lje avtonomne italijanske pokrajine Bolzano. Prebivalci večinoma govorijo nemško, italijansko in ladinsko. V Bru-

in znamenita smučišča. Multikulturalnost nas je spremljala na vsakem koraku. Zanimivo je bilo videti dvo- in trijezične krajevne napise na tablicah in zgradbah. V naselju San Leonardo smo se udeležili svete maše, ki je potekala v treh jezikih, in sicer ladinskem, italijanskem in nemškem. Gospod župnik je na začetku maše lepo pozdravil našo skupino iz Slovenije. Po maši smo se z avtobusom peljali navzgor po serpentinah v gore, od koder smo imeli čudovit razgled na dolino Garda. Pot smo nadaljevali v St. Martin im Thurm, kjer smo si po kosilu ogledali Ladinski narodni inštitut. Okrog 15. ure smo se poslovili od prelepe Južne Tirolske in smo se ustavili za nekaj minut pri izviru reke Drave na Toblachu. Z nepozabnimi doživetji smo ob polnoči prispeli v Mursko Soboto.

Ob tej priliki bi se radi zahvalili organizatorjem za povabilo. Strokovna ekskurzija je bila zelo zanimiva in poučna, združila je zamejske Slovence in pokazala primer dobre prakse uveljavljanja manjšinskih pravic, ki bo morda

Skupinska slika, v ozadju Dolomiti

Na simpoziju je gospod Sepp Kusstatscher z Južne Tirolske predstavil primer dobre prakse, kako je poskrbljeno za nemško govorečo manjšino na njihovem koncu, in slišali smo tudi o etnični skupini Ladincev. Primer dobre prakse pa smo imeli možnost videti tudi s svojimi očmi v okviru

ru, Ljubljani in v Beljaku so se nam pridružili še ostali popotniki. Potovanje je bilo prijetno, malo naporno, ampak s pogledom na čudovito pokrajino, ki se je odprla pred našimi očmi, smo hitro pozabili na utrujenost. Naš prvi cilj je bil Innichen, kjer nas je sprejel gospod Sepp Kusstatscher.

neku smo si ogledali Muzej ljudske umetnosti. Pred večerjo pa je sledil še ogled mesta, med drugim smo si ogledali spomenik abesinski vojni iz leta 1936. Kljub dežju smo uživali v lepi pokrajini in se sprehajali po ozkih ulicah. Prenočišče smo imeli v osrčju mesta, kjer smo po večerji še poklepetali ob kozarcu vina. Naslednji dan se nam je pridružila gospa Sara Moling, sodelavka Ladinskega narodnega inštituta. Predstavila nam je Ladinio, ki predstavlja geografsko območje med Trentinom, Alto Adige in Ladinskimi Dolomiti v severnem delu Veneta, kjer še danes živi istoimenska etnična skupina. Je kulturno, jezikovno in samo delno administrativno neodvisna, tako od Italije kot od nemško govoreče južne Tirolske. Narodna skupnost šteje okoli 30.000 oseb. Med vožnjo so se pred nami odprli Dolomiti, mogočne, čudovite gore

Ladinski inštitut v St. Martinu im Thurm

dvodnevne strokovne ekskurzije. V soboto, 14. oktobra v zgodnjih jutranjih urah, se je skupina 25. ljudi odpravila na dolgo pot. Udeleženci ekskurzije so bili predstavniki slovenskega zamejstva oz. slo-

Pokazal nam je staro cerkev, ki simbolizira začetek germanizacije Južne Tirolske. Pot smo nato nadaljevali do mesta Bruneck, med vožnjo nam je gospod predstavil ta konec Italije. Južna Tirolska je ozem-

Trijezični krajevni napis

spodbudil prizadevanja za nadaljnji razvoj posameznih slovenskih manjšin v zamejstvu.

**Anita Vajda in
Lilla Fasching**

Murska Sobota

NA TREZINON SENJI: I. ROKODELSKI SEJEM

Trezino senje (15. september) in Miklošovo senje (6. december) sta že desetletja dogodka v središču Murske Sobotice z največjim obiskom in med 300 do 400 razstavljalci iz Slovenije ter nekaterih sosednjih držav, recimo Avstrije in Madžarske. Deloma po zaslugi izredno lepega jesenskega dne, pa tudi zavoljo tradicije, da je »senje

njena galanterija, obutev, tudi lektariji s »figicami«, prodajalci kdo vé, od kod »prišvercanih« drobnih tehničnih predmetov: poceni ur, očal, daljnogledov in podobno. Še kar spodobna je bila tudi letošnja ponudba »suhe robe«, ki je iz leta v leto dražja. Da je kar obilna ponudba jedace in pijače, je za sejem samo po sebi umevno.

Pogled s ptičje perspektive na sejemski utrip na Slovenski ulici

treba obiskati, če na njem resnič ne kupimo, ampak srečamo kakšnega znanca in malo poklepetamo, tako seveda moški kakor ženske,« je bil tokratni obisk zopet odličan.

Sta se pa organizatorja, Komunala in Zavod za kulturo in turizem, letos odločila in na posebnem prostoru pripravila I. rokodelski sejem. Ponudba domače obrti na blizu 30 stoj-

Na I. rokodelski sejem je prišlo okoli 30 mojstrov domače obrti

Dež se je dobesedno vsul, šele ko so razstavljalci pospravljali stojnice. Mesto je prenatrpano z avtomobili, nekaj ulic je zaprtih, na stojnicah pa marsikaj koristnega in zadnja leta zmeraj več nekoristnega. Sicer prevladujejo tekstil, us-

nicah je bila kar solidna in kakor pravijo organizatorji, bi kazalo podobne sejme ali prodajne razstave pripravljati pogosteje ter s tem vzpodbujati razvoj nekaterih zamirajočih dejavnosti.

eR

Pismo iz Sobotice

Vino

Vrejme v tom leti je vcejlak zmejšano. Najprva je vövidlo, kako dober pouv meli. Potejm pa je mráz prišo. Nega sliv, grüjšek ranč tak nej, djabok pa bole malo kak pa kaj več. Na, bar je grouzdje vöostanolo pri mrázi pa pri toči tó. Depa, tak nagnouk je zrelo gratalo. Skur niške več ne pouni, ka bi ga tak rano doj trgali. Bratve so že skur pri kraji, oktouber pa se je eške kuman začno. V pivnicaj na velke vrej mošt, pri eni pa že mlado vino majo. Vej so pa že avgusta grouzdje brali. Rejsan, takšno je eške nej bilou.

Zatoga volo leko gnes človek küpi vcejlak falo. V eni mestaj so bečke eške bile pune z vinom. V nji so mogli mesto naprajti za nouvo vino. Depa, sto tou vino spidje? Dobro, tou nej moja briga, s tejn nevolu majo tisti, ka grouzdge pouvajo. Ge s tistima dvöma špricerama, ka jiva na den spidjem, njim žmetno vöpomorem.

Ka pa je gnako, kak je gnako vsikšo leto, je kvaliteta vina. Od toga se vsikšo leto nabole pa največ guči. Ja, od toga tó, kelko vina steri vödobi. Letos ga nede kak v najboukši lejtaj. Deža je nej dosta bilou pa preveč brž je zrelo gratalo. Depa, kvaliteta? Edni gučijo, ka de trno dobra, drugi pravijo, ka nede najboukša. Gestejo pa eške tretji, tou so gé modrijaši, ka se na vse razmejo. Za nji je vsikše leto gnako. Za nji je eno leto nej zavole dobro vino. Samo, tej nemajo svojoga vina, uni ga samo pidjejo.

Tak se pri nas zdaj staro vino iz bečk odava bole falo, kak pa je voda natočena nut v plastiko. Eto si je eden možakar, vej se, ka v krčmej, brodo. Brodo si je, ka bi leko grouzdge za kaj drugo ponücali. Leko bi iz njega sok delali, marmelado ali pa eške kaj drugoga ranč tak. Vaj, kak so se eni doj svadili.

»Kak pa leko takše gučiš!? Vej se pa vej, ka je grouzdje za vino pa za nika drugo nej. Ka si ti brodiš, ka sam ge za te sumarije grouzdje pouvo!«

Tak, grouzdje je samo za vino pa za nika drugo nej. Na, ništérni ga eške gejo. Depa, tou tó nej telko, ka bi več mesta v bečkaj bilou.

»Vej pa nega nevoule! Več mo pili!« vejo prajti edni.

»Nikšne nevoule nega, bečke kcuj küpimo,« vejo prajti drugi.

Modrijaši pa samo naraji špricere pidjejo pa si brodijo, kak do znouva leko lagvo gučali od nouvoga vina.

Ja, tou leto je vcejlak zmejšano. Gda pa nouvo vino dozreji, mo leko vidli, če mo od njega mi ranč tak zmejšani. Moja tašča Regina, trno čedna ženska, pravi, ka meni nikšnoga vina nej trbej. Nej mi trbej nej staroga pa nej nouvoga. Vej si vejn brodite, zakoga volo, nej? Ja, ka sam že zavolé zmejšani. Tak si tou una brodi. Aj si samo brodi! Ge mo zdaj šou koštavat vözavrejtí mošt. Tak mo že leko za naprej vedo, če de tadale vse vküper zmejšano ali pa se tou samo tak guči koulikvrat.

Miki

Zveza Slovencev na Madžarskem	Novice	Programi, prireditve
Zveza Slovencev na Madžarskem Magyarországi Szlovének Szövetsége		
Zveza Slovencev na Madžarskem Gardonyijeva 1 9970 Monošter/Szentgotthárd Telefon: 00 36 94 380 208 00 36 94 552 596 E-pošta: info@zveza.hu		

... DO MADŽARSKE

Slovaška ni kršila pravnega reda EU

Slovaška ni kršila pravnega reda Evropske unije, ko je 21. avgusta 2009 preprečila vstop takratnega madžarskega predsednika Lászla Sólyoma na svoj teritorij. Tako se je odločilo Evropsko sodišče v Luksemburgu, na katerega se je obrnila takratna madžarska vlada oziroma zunanji minister. László Sólyom je želel obiskati Komarno in se udeležiti odkritja kipa sv. Štefana na povabilo tamkajšnje madžarske družbene organizacije, in sicer en dan po madžarskem državnem prazniku, dnevu prvega madžarskega kralja, sv. Štefana. Med madžarskim in slovaškim veleposlaništvom je prišlo do večkratne izmenjave diplomatskih not, nakar so v ustni noti opozirili madžarsko veleposlaništvo v Bratislavi, da prisotnost madžarskega predsednika na ta dan ni zaželjena na Slovaškem, češ da ne morejo zagotoviti njegove varnosti. Predsednik Sólyom je opozorilo dobil tik pred mejo, ga sprejel in se obrnil nazaj. Madžarsko zunanje ministrstvo je Slovaško ovadilo zaradi kršitve evropske pravice do svobodnega gibanja na območju EU in kršitve direktive, ki to svobodo zagotavlja vsem državljanom EU. Evropsko sodišče je obtožbo zavrnilo s tem, da čeprav je Sólyom kot madžarski državljan tudi evropski državljan, pa omenjena direktiva zanj kot predsednika države ne more biti neposredno uporabna. V skladu z mednarodnim pravom ima predsednik države namreč določene pravice in imunitete in prisotnost vodje države na ozemlju druge države nalaga tej državi obveznost, da zagotavlja zaščito te osebe, ne glede na naravo njegovega obiska. V obrazložitvi je še zapisano, da je 21. avgust je na Slovaškem izrazilo negativen dan, saj je na ta dan leta 1968 prišlo do vpada sil Varšavskega pakta - tudi madžarskih - v Češkoslovaško, kjer so zatrli praško pomlad.

V Števanovci so me včili knjižni slovenski jezik

Z Djaužinom Nemešom iz Avstralije sem se prejšnji keden v Andovci srečo, gda se je domau v Dolence pelo k oči. On je v Avstraliji, oča so v Dolenci, dapa bilau tak tō, ka obadva sta v Števanovci pa v Andovci živela. Delo je v Nemčiji, v Avstriji, v Ljubljani, pa v Novi Gorici tō, gda je eške samo petnajset lejt star bijo. Tau dugo paut, kak leko eden človek vse zopojdi, od tauga pa ešče dosta vse drūgoga sem je spitavo, da so nas poglednili na uredništvu novin Porabje.

- Djauži vi ste doma v Dolenci, Jože Nemeš se pišete, kak se pa pišete v Avstraliji?

»V Avstraliji se pišem Joe Nemes, dapa Joe Nimes mi pravijo, doma v Dolenci po kuči nas najbola pa tak poznajo, ka Kalautini.«

- Djauži, gda ste vi v Avstralijo odišli?

»Sedemdesetštroga leta novembra sem iz Avstrije v Avstralijo ušo.«

- Kak ste vi v Avstrijo prišli?

»V Dolenci sem se naraudo leta štiridesetpetoga, pa te je mati širdesetšestoga v Števanovce ušla z menov k oči. Zato, ka je oča te prišo domau z lagera, pa njega so nej pistili prejk k nam v Dolence. Odtistac smo te prejk v Andovce šli, pod Kovačine, gde smo edno ižo meli v arendi. Tam smo nej dugo bili, zato ka smo se prese-lili na Mijalin brejg v edno kučo. Ta je nej daleč kraj bila od šaule, kama sem tri razrede odo.«

- Tam ste se te vogrski včili, nej?

»Kak ovak, gda smo na Vogrskom bili pa v vogrski ša-uli, dapa potistim, gda sem v Števanovce odo v šaulo leto pa pau, tam smo se že slovenski tō včili po dveji vōri na keden.«

- Tak mislim, ka vi ste bola znali slovenski kak tisti,

šteri vas je včijo?

»Zato nej, zato ka mi smo doma gučali po prekmurski, tam smo se pa včili knjiž-no.«

- Zaka ste se samo poudru-go leto včili v števanovski šauli?

Jože Nemeš

»Zato, ka te gda je revolucija bila, te smo mi nazaj odišli v Dolence, pa dva razreda sem že tam vōzopojdo. Prvo leto sem zaausto, zato ka sem nej znau telko, kelko bi trbe-lo, dapa drūgo leto sem naprav-o. Tak sem emo te samo sedem razredov. V Ljubljani sem se včijo za zidara, te sem pa mogo napraviti tečaj, ka sem naprav-o ausmi razred, ovak bi me nej nutra vzeli. Dapa prvin kak bi se ešče za zidara včijo, sva z očon v Novo Gorico šla delat, prisiljeniva sva bila, naj si nika denarja leko prislūživiva. Tam sva travo kosila, od enga hektarja sva mela tistoga časa pet tisoč dinarov. Dapa za te denar sva mogla poko-siti, posišiti pa vkūpsprajti v navile, tak ka aj se leko od-pela. Sledkar se sam aust-o, gda me je oča tam njau, pa sem ešče v štalaj tō mogo delati, te sem samo ešče pet-najset lejt star bijo. Za edno leto, gda sem tau pūsto, te sem šau domau pa sem si

v Ljubljani delo najšo, delo sem kak navaden delavec. Tri mejsce sem tau delo, dapa nej se mi je dalo, pa bola sem za zidara ušo.«

- Gde ste začnili delati kak zidar, gda ste že vōnavčeni bili?

»Najprvin sem delo pri podjetji Tehnika v Ljubljani, od tec sem pa te s tau firmov šau v Nemčijo. Pet lejt sem delo tam, pa te čas sem spozno ženo tō. Te sva si tak zmislila, ka bola va v Avstrijo v Voralberg šla delat.«

- Tam je že tistoga reda tō dosta Slovencev bilau?

»Leko bi prajli, ka tam je tak

bilau, kak bi edna mala prekmurska ves bila. Tam je bilau edno gradbeno podjetje, gde je glavni direktor eden iz Čōpenec biu, za volo tauga je tak dosta Slovencev delalo tam.«

- Vi ste kak dugo delali tam?

»Samo leto pa pau sva bila tam z ženauv, pa te tak sva si zmislila, ka deva v Avstralijo.«

- Zaka sta si tak zmislila, ka ta v Avstralijo šla?

»Naša botrina Ostričova sta tō tam bila, pa njiva dva sta v Avstraliji mela teto pa strica. Njiva sta stajla titi pa te tak smo si zmislili, ka demo vkūper. Te smo tak sedemdesetštroga papir vōspravlali.«

- Kak ste prišli v Avstralijo?

»V Wieni smo na letalo vseli pa smo se v Bangkok pelali, od tistac v Singapur pa te tak v Sidney.«

- Ka ste mislili, gda ste v Sidneyji vō z letala stau-pili?

»Tak mislim, ka sem dosta

nej zmišlavo, zato ka nej bilau časa. Drūge brige smo meli, nejsmo meli delo, nejsmo meli stanovanja, bola na tejm sem zmišlavo. Najbola je tau špajnsno bilau, ka je fejt vrauče bilau, spoj pa tak, ka mi odtec smo tak šli, ka že mrzlo bilau.«

- Kakšen je biu tam začetek?

»Leko povejm, ka je vse v redu bilau. Kak smo prišli, včasim smo dobili stanovanja pa delo tō v gradbeništvu. Nam je za stanovanje nika nej trbelo plačūvati pa hrano smo tō za šenki dobili, zato ka smo emigranti bili. V taum daumi smo mi vejn samo pet dni bili, zato ka sem si najšo delo, gde sem dvejstaušestdeset dolarov daubo, tistoga reda je tau dobra plača bila. Pa te je ešče firma stanovanje dala mena, aj se mi nej trbej daleč voziti, dapa tau samo za šest mejsceov. V tau stanovanji je bilau vse, ka škeš, mi smo samo z ednim kufrom šli ta, v šterom smo gvant meli. Gda je šest mejsceov dolapreteklo, te smo pa edno ižo v arendo vzeli. Dobro sem slūžo, nej je trbelo dugo čakati, pa za dveji leta, sedemdesetsedmoga leta sem že leko kūpo eden ram.«

- Žena je tō mejla delo?

»Ona je v tovarni začnila delati, gde te električne štejke-re delajo. Dapa dugo tam nej mogla delati, zato ka sina mogla hraniti. Če bi obadva delala, te bi sina zazranka rano odpelala pa samo večer bi leko po njega šla, mūva sva pa tau nej stela. Zato je pa te v tovarno ušla delat, gde sir delajo, tam si je bola čas leko vzela za sina. Sledkar, gda je že vekši zraso, te je pa delala kak čistilka po tej velki bautaj. Ge sem telko slūžb nej emo, ge sem v cejlo življenji delo kak zidar.

- V Avstraliji se ranč tak zidajo rami kak pri nas?

»Ranč tak vse je trbelo de-

lati, dapa tam se je fasada samo malo delala. Zato, ka tam, gda ram zidaš, te lopau moraš cigle klasi, vse v liniji morajo biti gor pa dol, pa vse fuge čiste. Tisto, kak se zozida, tak ostane, zato ka tam ne delajo fasade.«

- Avstralija je velka, vi na šterom tali živeta?

»Mi smo vō iz Sidneyja štirdvajsti kilomejtrov v Merylandi doma, že od začetka mau.«

- Kak so vas Avstralci sprejeli, gda ste taprišli?

»Vejš kak je tau, v tujini si tujec, dapa zato nika lagvoga ne moram prajti na njij. Gda smo taprišli, kak sem že pravo, dosta pomauči smo dobili od države. Drūgo pa tau, ka tam kama sem ge ušo, dosta Slovencev je bilau že, pa oni so nam dosta vse pomagali. Tam, gde mi živemo, bi leko pravo, ka je slovenska ves, vsaki keden se vidimo, v petek, v soboto, v nedelo pa k meši demo, zato ka ešče slovensko cerkev tō mamo.«

- Kak brž ste se navčili angleški?

»Nej je bilau leko, dosta sem se mantrau dočas, ka sem se navčo, zato ka sprvoga sem mejšo nemščino pa angleščino.«

- Kakšno je tam djesti?

»Gda smo taprišli, te je nej dobro bilau, zato ka tistoga reda je vse birkinio (ovčje) djesti bilau, tau je pa meni nej pasalo. Župo so s tauga kūjali, mesau, ka so pekli pa kūjali, je birkečo bilau, če pa nej, te pa s kengurujovoga repa. Žena je ojdlta ta djejt, gde so tau kūjali, dapa mena je tau nej trbelo. Bila je tam paulak edna mala bauta, pa tam so se dale vogrske Čabai klobasi kūpiti. Ge sem s tiste dva para kūpo pa krū vcuj, mena je od tauga baukše tistoga reda v Avstraliji nej bilau...«

(se nadaljuje)
Karči Holec

PRIPOVEJSTI VESELOGA FUDAŠA

Skur niške je nej vedo, kak se zové. Vsikši pa ga je pozno. Skur niške je nej vedo, kelko je star. Vsikši je samo vedo, ka je na toum svejti. Skur niške je nej sejdo, gda je svoje fude raznok potegno. Skur niške je nej vedo, kak dugo že igra. Niške pa je nej sneni grato, gda je začno pripovejdati svoje prpovejsti. Leko, ka so se za istino zgodile, leko pa, ka nej. Depa, vsigdar ostanejo prpovejsti veseloga fudaša.

Ftič

»Samo eden je biu na svejti. Samo ednomi se je tak prajlo. Samo un je biu pa eden nej,« je veseli fudaš gledlo nikan daleč, kak bi ranč tam vido tou, od koga je pripovejdo.

»Zakoj samo un?« so se spitali lidge.

»Ja, kak aj vam povejm, ka te me razmeli? Čüti bi ga mogli, poslušati, pa bi po tejm gvüşno vedli, od koga vam gučim. Ranč ne vem, kak njemi je ménje bilou. Eške žena ga je zvala Ftič. Ja, ja, Ftič,« je gledlo eške bole ta daleč.

»Pa ga nega več?« so tadale spitali.

»Ne vej. Leko, ka eške nin živi. Že dugo, dugo je od tistoga dneva, gda sva se slejgnjo pout vidla. Pa gda

je enjo biti ftič. Na, eške tadele so ga zvali Ftič, depa, enjo je biti ftič. Pounim, kak bi gnes bilou. Šou sam v varaš na muziko. Tam je biu Ftič s svojo bando. Vsigdar, gda sam čas emo, sam ga šou poslušat. Takšo je eden muzikant nej smeü vöpistiti, ka bi nej šou Ftiča poslušat. Lidi je bilou, ka se ne zgodi vsikši den. Depa, kak je tou vövidlo. Muzika je igrala, Ftič je popejvo, eden je nej pleso. Vsi so samo stali pa ga poslušali. Ja, tou je bilou, kak bi na koncert prišo. Un pa je popejvo kak ftič. Zdaj znate, zakoj se tak zové. Ftič, kak je un popejvo!« je pripovejdo, ka se je skur čülo, kak nekak rejsan za istino popejva.

»Od kec pa je biu doma?« je pito nekak.

»Od toga sam ga nigdar nej pito. Zvekšoga smo se samo od muzike zgučavali. Depa, pravo bi, ka je nej biu od nas. Tak se njemi je v glasi čülo, ka je njegva materna rejč nej naša bila. Leko, ka je po tistom nazaj domou odišo.«

»Ka pa se je zgodilo?« so pitali.

»Ja, tou pa je nej vesela štorija. Kak sam pravo, šou sam ga poslušat. Najbole za istino, eden je nej tak popejvo kak Ftič. Z oprejtimi lampami smo ga poslušali. Prej eno vöro je že popejvo, potejm so pauzo meli. Nej dugo, deset minutov so počivali. Nazaj so prišli, že so skur začnoli igrati. K njemi

je prišo eden možakar. Nika njemi je na vüjo prišo pravit. Ftič se je samo doj vseu pa začno djoukati. Djouko je kak kamen, gda ga je čüu popejvati. Pa je po tejm več nej mogo popejvati. Žena njemi je mrla, njemi je pravo tisti možakar. Tak je Ftič enjo biti ftič. Pa je potejm odišo, sto vej kam. Leko, ka nazaj domou, sto bi tou vedo. Ja, žalost njemi je njegvi glas vkraj vzela.«

Veseli fudaš je enjo pripovejdati. Vsi so samo pred sebe gledali. Depa, un je že fude naprej vzeu.

»Tak, zdaj vejmo, kak je bilou z našim Ftičom. Un pa bi nej škeu, ka mo zdaj mi tū žalost es pa ta pretakali. Aj se čüje!« je že vlejko veselo nouto. »Tou pa je un od mene trno rad posluššo.« Pa so uni tō nej plesat šli. Vsi so ga samo poslušali.

Miki Roš

Ne pozabite pogledniti!

Vpogled - magazin Porabja

Bepillantó - A Rába-vidék magazinja

Na ogled je vsakši torek ob

20.00 vöri na Gotthárd TV

Ponovitvi: ob petkaj ob 20. vöri, ob nedelaj v 13.30 vöri

Delavnica v Küharjevi hiši

4. oktobra popoldne se je 17 učencev z dvema spremeljevalkama iz števanovske šole napotilo na Gornji Senik v Küharjevo spominski hišo na delavnico.

zamesili kruh. Naši učenci so lahko opazovali delo, in so ugotovili, kako težko se mesi kruh. Kruh so mesili iz bele in ržene moke. Lahko so okusili tudi to, kakšen

V drugem prostoru je teta Cilika pokazala, kako se de-

učencem, kdaj so delali te rožice in s kakšnim na-

najlažje sestaviti. Fantje so tudi delali, nekateri so bili zelo pridni.

Deklice je rokodelstvo bolj zanimalo, ker so one že delale podobne stvari pri nas v Števanovcih.

Težko so čakali, kdaj se bo spekel kruh. Pomagali so vzeti kruh iz peči in so prijeli vroči kruh. Po kratki igri na dvorišču so tudi sami lahko okusili vsakdanji kruh.

Rada bi se v imenu vseh učencev zahvalila za lep popoldan.

**Agica Holec
ravnateljica,
DOŠ Števanovci**

S pomočjo Norbija smo začeli mesiti testo za kruh

Sveži hlebčki prijetno dišejo

lajo različne cvetlice iz pirja. Na kratko je povedala

menom. Potem so skupaj začeli delati rožice, ki jih je

Delavnico je organizirala in vodila učiteljica Ibolya Čuk Neubauer. Ko smo prihajali, sta nas v kuhinji že čakala teta Ilonka in Norbi, da bi

okus ima testo. Potem so v male »krbüllice (drvenčice)« položili testo, naj vzhaja. Medtem ko je testo počivalo, so zakurili peč.

www.porabje.hu

